

PHILLIPS—EĞRİSİ (DOĞUM : 1958—ÖLÜM : ?)

A. MARIN

Çeviren :
Ass. Suat ÖKSÜZ

London School of Economics öğretim üyelerinden Prof. A. W. Phillips 1958 de yayınladığı bir makalede işsizlik ile ücretlerdeki değişme oranı arasında belirli bir ilişkinin bulunduğunu iddia ediyordu (1). Bu ilişkiye göre, artan işsizlik ücret artışlarının yavaşlaması veya azalan işsizlik ücretlerdeki hızlı artış ile ilgili görülüyordu. Bu durum Şekil 1'de gösterilmektedir. Phillips bu ilişkinin kantitatif anlamda da var olduğunu ve yaklaşık 100 yıl kadar, verilerin kapsadığı süre için de geçerli olduğunu ifade ediyordu. Kullanılan tekniklere karşı yapılan tenkidlere rağmen bulgular çok sayıda iktisatçı tarafından kabul gördü. Aynı konuda yapılan diğer çalışmaların varlığına rağmen ücretlerdeki değişme ile işsizlik arasındaki bu kantitatif ilişki, bulucusuna atfen, Phillips eğrisi adı altında literatüre geçmiş bulunuyordu. Bir çok ülkede çok sayıda araştırmacı kendi ülkelerinde benzer bir Phillips eğrisinin var olup olmadığını hakkında araştırma yapmaya başlamıştır. Araştırmacıların

(*) A. Marin, «The Phillips Curve (born 1958—Died?)», *Three Banks Review*, December, 1972.

(1) A.W. Phillips, «The Relationship between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the UK, 1862—1957.», *Economica*, vol. 25, 1958, s. 283—99.

amacı bu ilişkinin bölgesel veya her bir endüstri kolunda tutarlılığını veya diğer değişkenlerin (işsizlik dışında) ücret değişmelerini sistematik olarak etkileyip etkilemediğini saptamaktır. İlk bakışta görülebilen bir hususun araştırılmasına ne gerek vardı?.

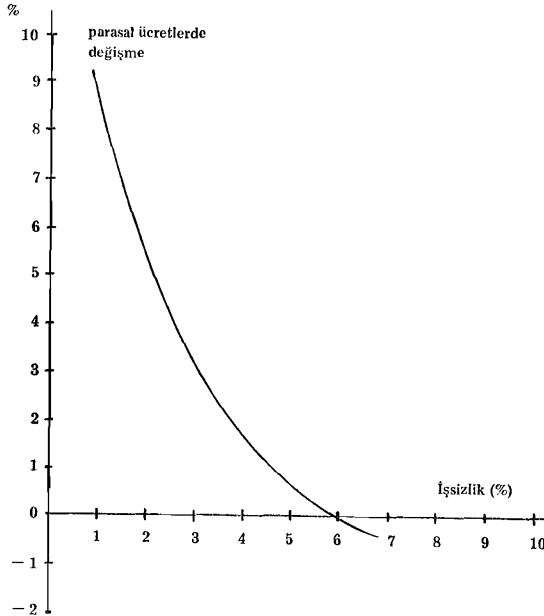
Eğrinin belirtmek istediği ilişkinin ampirik olarak araştırılması istatistik ve bilgisayar tekniklerinin gelişmesinin sağladığı imkanlar sayesinde olmuş isede, sayısı hızla artan enflasyon-ışsizlik araştırmalarının çoğalmasını bu teknik imkanların gelişmesi yeterince açıklayamazdı. Asıl motivasyon diğer yönlerden geldi. Bir teşvik nedeni olarak bu çalışmalar ekonomi ilminde teori kurmanın denenebilir sonuçlara götürebildiğinin görülmesinden söz edilebilir. Burada çıkış noktası Prof. Phillips'in orjinal makalesinden iki yıl sonra yayınlanan Prof. Lipsey'in yazısı olmuştur (2). Yazısında Lipsey düşük işsizlik düzeyinin ücretlerdeki büyük değişmelerle ilgili olduğunu göstermiştir. Aslında, 1960 ların ilk dönemindeki araştırmalarda işsizliğin ücretlerdeki değişmeler yerine ücretteki değişmelerin işsizliğe bağlı olduğu varsayıldı. Lipsey de yazısında bu varsayımın gerisindeki düşünceyi ve argumani açık ve seçik olarak ortaya koymayı sağlamıştır. Phillips'in argumani iki basamaktan oluşuyordu. İlk basamakta ücret ve emek, iktisatçıların diğer mallara ve fiyatlara bakış şekliyle ele alınmaktadır. Genellikle, iktisatçıların yaptıkları hipoteze göre belli fiyatta talep edilen mal miktarı arz edilen miktardan fazla ise o malın fiyatı yükselir-talep fazlası durumu. Bunun yanında, talep edilen miktar ile arz edilen mal miktarı arasındaki açık fazla oldukça fiyat daha çok yükselecektir. Diğer taraftan, satın alınan veya alınmak istenen miktar o fiyatta arz edilen miktardan az ise, arz fazlalığı vardır; arz fazlalığı sonucuda, genel varsayıma uyulacak olunursa, malın fiyatı düşecektir. Yine arz fazlalığı ne kadar büyükse fiyatta o derece düşecektir. Phillips eğrisinin inşa edilmesinde ilk basamakta bu aynı varsayım emeğe uygulanır. Eğer emek talebi fazlası var ise ücret yükselir, ve bu talep fazlası ne kadar büyükse ücretler o derece yükselir.

Argümanın ikinci basamağında, talep fazlasının ölçülmesinde talep ve arz ile ilgili verilerin bilinmediği fakat işsizlik ile ilgili ve-

(2) R.G. Lipsey, «The Relationship between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the UK, 1862—1957: A Further Analysis», *Economica*, vol. 27, 1960, s. 1—31.

rilerin bilindiği göz önünde tutularak emek talep fazlası ile işsizlik arasında bir ilişki hipotezi kurulmuştur. Bu hipotezde emek için büyük talep fazlası düşük düzeydeki (ölçülmüş) işsizlik ile ve artan işsizlikte fazla emek arzı (emek fazlası) ile ilişkilendirilmiştir. Bu iki basamağın birleştirilmesi ile ampirik olarak denenmiş Phillips eğrisinin içerdiği ilişki ortaya çıkmış bulunuyor. Teorinin tahminine uygun olarak düşük işsizlik seviyesinin daha hızlı ücret artışına yol açtığı bulgularla ortaya konulmuştur.

Çok sayıda batılı iktisatçının ekonomik olayları ve problemleri piyasa güçleri (mekanizması) ile açıklama eğilimi göstermeleri iktisatçılarca Phillips eğrisinin kabul gördüğünün bir nedeni olabilir. Phillips eğrisi, benzer bir yaklaşımla ücretlerin de izah edilebileceğini göstermiştir. Bu, enflasyon kavramının ve olayının açıklanması isteğine de bağlanabilir. Savaş sonrası enflasyonları açıklamak için iki ana görüş ileri sürülmüştür: maliyet (- itmesi) enflasyonu ve talep (- çekmesi) enflasyonu. En belirgin ve kuvvetli şekilde maliyet-itmesi tezine sendikalar çok kuvvetlenip ücretleri, emek talebi ve arzı dışında, yükseltebiliyorlardı. Phillips eğrisi en katı şekilde maliyet (-itmesi) enflasyonu teorisinin yanlış olduğu-

Şekil : 1

nu gösterdi. Sendikaların varlığına rağmen, ücretlerin piyasa mekanizmasına bağlılığı görüldü. Olayların bunu kanıtlamaları iktisatçılarca Phillips eğrisinin kabul görmesinin bir nedeni olmuştur. Bu nedenle değişen ortamların sonucu ampirik bulgulara şüpheli gözle bakılmasına dek Lipsey'in argümanındaki bir hata da bir süre ele alınmamıştı.

Tablo 1

Ücret ve aylıklardaki değişme (%)

Yıllar	Gerçekleşen	Tahmin edilen
1949	6.3	6.1
1950	3.4	6.4
1951	10.2	9.7
1952	7.1	6.9
1953	4.9	5.3
1954	5.1	5.7
1955	8.0	8.2
1956	8.0	7.6
1957	5.6	6.2
1958	3.9	4.7
1959	3.8	3.8
1960	5.7	5.0
1961	6.7	6.1
1962	4.6	5.3
1963	4.5	3.9
1964	7.0	5.7
1965	6.2	6.2
1966	6.3	6.3
1967	5.4	4.1
1968	7.6	5.0
1969	7.8	5.2
1970	12.5	5.3

*Açıkça görüldüğü gibi, 1967 den sonra gerçekleşmiş ücret değişimleri tahmin edilmiş rakamların üzerindedir.

Phillips eğrisi üzerindeki çalışmaların diğer bir nedeni de ücretleri neyin tesbit veya tayin ettiği hususunda duyulan ilgidir.

Lipsey'in çalışması ücret değişimleri ve işsizlik arasındaki 100 yıl gibi bir süre için geçerli olmasına rağmen Phillips ilişkisinin şeklinin dönem boyunca sabit olduğu iddiasının yanlış olduğunu gösterdi. Lipsey gelişmiş teknikler kullanarak bu ilişki (fonksiyonel) de kaymalar olduğunu gösterdi. Bunun yanısıra hayat pahalılığındaki (geçinme indeksi) değişmelerin ücretler üzerinde ek ve bağımsız bir etki yaptığını göstermiş bulunuyor. Geçinme indeksindeki artışın hemen hemen yarısı ücret değişmelerine ilave edilmiştir. Örneğin, eğer fiyatlar % 10 yükselmişse ücretler, verilen belirli işsizlik seviyesinde yükselmesi beklenen miktardan % 5 daha fazla artacaktır. Diğer araştırmacılar, verimlilik ve kâr gibi diğer değişkenlerin ücret değişimleri üzerinde ek bir etki yapıp yapmadıkları hususunu araştırdılar. Prof. Hines tarafından yapılan bir çalışma (3) sendikaların ücretlerin değişmesinde çok önemli bir rol oynadıklarını belirtmektedir. Bu konuda benzer çalışmalar devam etmektedir.

Phillips eğrisi ile ilgili araştırmaların diğer bir yapılış nedeni de bu eğrinin ekonomi politikası açısından önemidir. Eğer Phillips eğrisinin belirttiği ilişki doğru ise politikacılar bir seçeneğe sahiptirler-şöyle ki düşük enflasyon ile az işsizlikten birisini seçebilirler. Verimlilik hesaba katılırsa ücret artışlarından fiyat artışlarına gidilebilir, ve Phillips eğrisi politikacılara işsizliği belli bir seviyede tutmanın ne kadar enflasyon doğuracağını söyleyebilir. Phillips eğrisinin uzun bir süre varlığı hakkındaki inanç aşırı işsizliğin kaçınılmaz bir belâ olduğu ve enflasyonla mücadelenin tek yolu işsizliktir görüşü ile ilişkiliydi. Diğerleri enflasyon ile yaşamak gerektiğini ve enflasyonun bu enflasyonu giderecek işsizlikten daha yeğ olacağı görüşünü benimsediler. Bazı iktisatçılar Phillips eğrisinin politika yapımalarına sunduğu menünün hiç te tercihe şayan olmadığını, ve uygulanacak politikanın gelirler politikası (incomes policy) ile desteklenmesi fikrindeydiler. Bu da enflasyon ile işsizlik arasındaki ilişkinin Şekil 1 deki eğrinin kaydırılması anlamını taşıyordu. Böylece, Phillips eğrisi ekonomi politikası ile ilgili argümanların odak noktası olmuştur.

Bir çok iktisatçı ve politikacının umutsuzluğuna, Phillips eğrisinin içerdği ilişki son bir kaç yıl içerisinde kaybolma görünümü-

(3) A.G. Hines, «Trade Unions and Wage Inflation in the UK, 1893—1961», *Review of Economic Studies*, vol. 31, 1964, s. 221—252.

mündedir. Phillips eğrisinin tahminlerinin aksine son zamanlarda yüksek işsizlik ile hızlı enflasyon birarada tecrübe edilmektedir. Bu durum ücretlerdeki gerçekleşmiş değişmeler ile Phillips eğrisi ile tahmin edilen değerleri gösteren Tablo 1 de gözlenebilir (4).

Phillips eğrisinin nominal ücret haddinin değişimi açıklamakta başarısızlığının nedenleri üzerinde bir çok fikirler ileri sürülmüştür. En popülerleri Friedman (5) ve «monetarist» görüşle ilgilidir. Burada fikirlerin ana dayanağı Lipsey'in eğri ile ilgili orjinal açıklamasının bir çok hususta yanlış aksettirilmiş bulunmasıdır. Lipsey parasal ücretlerdeki değişmeyi emek piyasasındaki talep fazlası ile ilişkilendirmişti. Mamafih, neo-klasik teoriye göre ise fazla talep seviyesine bağlı değişken o malın mutlak fiyatı olmayıp o malın fiyatının diğer malların fiyatına oranı veya nisbi fiyattır. Emek piyasasında da uygun değişken parasal ücret olmayıp reel ücrettir (nominal ücret x paranın satın alma gücü, veya parasal ücret fiyat seviyesi). Parasal ücretin emeğin ürettiği mal ve hizmetin parasal değerine nisbi oranı o emeğin kiralınmasının karlı olup olmadığını tayin eder. Meseleye genel ekonomi açısından baktığımızda genel enflasyon dönemlerinde reel ücretlere bakılır. Vergi çıktıktan sonraki parasal ücretin geçinme indeksi ile bölünmesi işçilere istihdamlarının karşılığını verir. diğer bir değişle, ücret gelirleri ile ne alabileceklerini gösterir. Talep (işveren) ve arz (emek) açısından reel ücretlerin işsizlikle ilişkili olduğu umulur.

Böylece, daha doğru bir Phillips eğrisinde dikey eksende parasal ücret yerine reel ücret olmalıdır. Eğer dikey eksende parasal ücret gösterilirse ne olur?. Bu enflasyonun olmadığı durumlarda bir problem doğurmaz.; eğri Şekil 1 deki haliyle kalacaktır. Parasal ücretlerde % 10 bir artış enflasyonun olmadığı bir durumda % 10 reel ücret artışını ifade edecektir. Eğer % 4 bir enflasyon varsa parasal ücretlerdeki % 10 artış % 6 reel ücret artışını ifade edecektir. Eğer emek piyasası koşulları % 10 luk bir reel ücret artışını gerektiriyorsa her bir enflasyon seviyesinde parasal ücretlerde de-

(4) İlişki İngiltere için 1952—1964 (1961 yılı hariç tutularak) şu şekilde denenmiş: Ücretlerdeki değişme = .0045 + .0714 x işsizlik oranının tersi + .3397 x fiyatlardaki değişme.

Ücret ve aylık 'değişkeni' toplam yıllık ücret ve aylık gelirlerinin istihdam edilen ortalama işgücü miktarına bölünmesi olarak tanımlanmıştır.

(5) Sık sık başvurulan kaynak M. Friedman, «The Role of Monetary Policy», *American Economic Review*, vol. 58, 1968, s. 1—17.

ğişik artışlar gerekecektir. Enflasyon durumu mevcut değilse parasal ücretlerdeki %10 bir artış bu talep fazlasını giderecektir. Eğer enflasyon durumu var ve devam ediyorsa emek sahipleri doğru Phillips eğrisince gösterilen reel ücret artışının üzerine enflasyonun tamamını karşılayacak kadar parasal gelir (ücret) artışı talep edecekler ve alacaklardır.

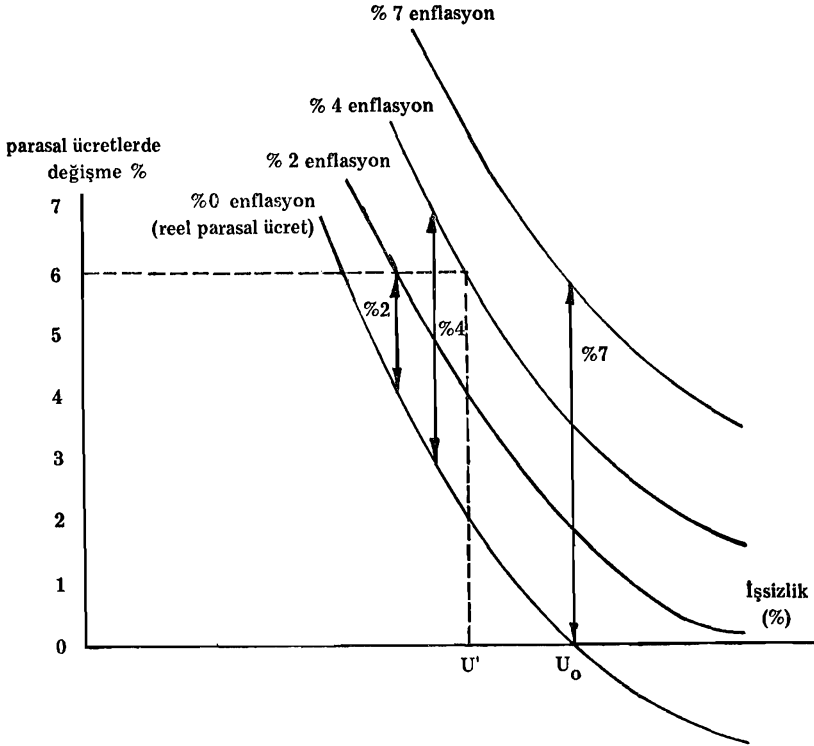
Mamafih, istatistiki tahminler bu teorinin yanlış olduğunu gösterdi. Fiyat değişimleri kısmen karşılanabilmişti; fiyatlardaki artışın ancak yarısı ücret değişmelerine eklenmiştir. Bu şöyle açıklanabilir: işçiler ücret (toplu sözleşme) anlaşma yaptıkları zaman ücretler değiştirilene dek enflasyonun derecesini bilemezler, ancak tahmin edebilirler. Genel olarak, eğer halkın bekleyişleri geçmişe dayatılıyorsa ayak uydurmak zaman alacaktır; hızlanan bir enflasyon durumunda halk vukuu bulan enfalsyondan daha az şiddetli enflasyon olacağı tahminini yürütür. Bu nedenle «gerçekleşmiş» enflasyon (hızına) dayalı deneyler güvenilir değildir.

Teori değiştirilecek olursa beklenen fiyat artışlarının enflasyonun yokluğunda vukuu bulacak fiyat artışlarına eklenmesi gerekecektir. Son olayları açıklamayı sağlama yanında, bu teori devletin Phillips eğrisini kullanarak enflasyon ve işsizlik arasındaki ilişki üzerinde bir noktayı seçimi ile ilgili olarak önemli bir etkiye sahiptir.

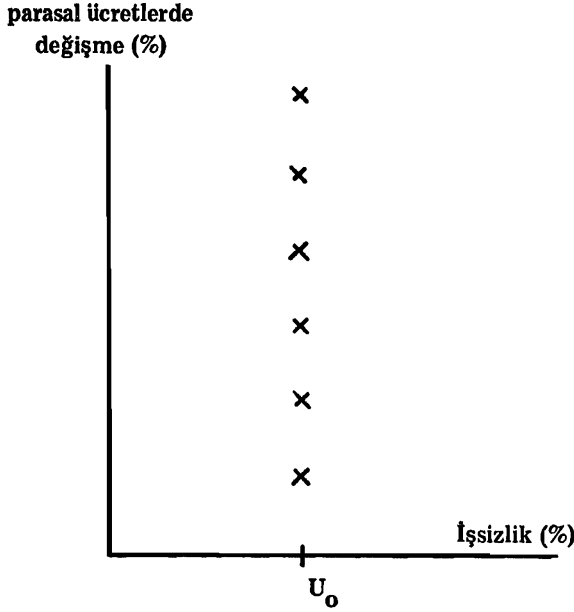
Devlet işsizliği Şekil 2'deki U' noktasının belirlediği bir noktada tutmayı denerse ne olur?. İlk yılda bunun etkisi parasal ücretlerde % 2 bir artışa yol açar. Bu ise fiyatlarda değişmeye (artışa) yol açar, verimliliğin sabit olduğu düşünülürse ücretlerdeki % 2 artış % 2 fiyat artışına götürür. Fiyat bekleyişleri değişmezse ücret ve fiyatlar her bir dönem % 2 artmaya devam edecektir. Mamafih, fiyatların % 2 arttığını gören işçiler % 2 bir reel gelir artışını sağlamak için % 4 parasal ücret artışı talep edeceklerdir. Fakat yukarıdaki varsayımlar değişmezse bu kez fiyatlar % 4 yükselecek, U deki işsizlik sonucu reel ücretlerde % 2 artış sağlamak için parasal ücretlerin % 6 arttırılması gerekli görülecektir. Bunu takiben, parasal ücretlerdeki % 6 artış fiyatlarda % 6 artışa, ve sonunda parasal ücretlerde % 6 bir artışa yol açacaktır. Böylece işsizliği U_0 altında U_1 gibi bir düzeyde tutma çabası duraksayan veya durgun bir enflasyon yerine hızlanan bir enflasyona sebep olacaktır. Yalnız, hızlanmayan enflasyon ile uyum içerisinde bu-

lunan bir «tabii» işsizlik oranı vardır. Eğer verimlilikte bir değişme yoksa bu tabii oran U_0 dir. Genel olarak, beklenen enflasyonun sıfır olduğu durumda Phillips eğrisi verimlilik artışına eşit bir ücret artışı verecektir.

Durgun enflasyon ile işsizlik arasında bir uzun dönem ilişkisinin olmadığı görüşünü benimseyen bu teori sık sık «dikey» Phillips eğrisi olarak tanımlanır. Çünkü, işsizliğin tabii oranı, sıfır fiyat enflasyonu ile uyumlu olması yanında durgun veya değişmeyen enflasyon ile de uyum içerisindedir. Tabii işsizlik oranında reel ücretlerdeki artış verimlilik (produktivite) değişmesine eşittir. Böylece %x enflasyon bekleniyorsa bu miktarın enflasyon olmadığı durumdaki ücret değişmelerine eklenmesi gerekecektir. Parasal ücretler hiç bir fiyat artışı (enflasyon) olmadığı duruma kıyasla %x daha yüksek olacaktır; bu da %x fiyat artışlarına yol açacaktır. Gerçekleşmiş fiyat artışı ile beklenen fiyat artışının eşit olmasıyla

Şekil : 2

Şekil : 3

bekleyişler doğru çıkacaktır ve değişmeyecektir. Böylece biz durgun ve %x oranında bir enflasyonun uzun dönem denge pozisyonunu elde edeceğiz. Bu argüman, x'in her değeri için geçerli olacağı için Şekil 3 deki bütün noktalar uzun dönem denge pozisyonları olabilir ve onların birleştirilmesi ile biz bir dikey Phillips eğrisi elde edebiliriz.

«Beklenen» enflasyonun mevcut işsizlik seviyesinde vukuu bulacak ücret artışlarına ilave edilmesini içeren bu teorinin İngilterenin son tecrübesini açıklayabilirmi sorusuna cevap hayırdır. Halkın gerçek enflasyon hızını önceden doğru tahmin ettiği varsayımı kabul edilse bile 1970 ücret enflasyonu açıklanamaz. Eğer tahmin edilmiş ücret değişimi = $[-.0045-.0714 \times \text{işsizlik oranının tersi} + \text{fiyatlarda değişme}]$ (6) kabul edilirse son yıllara ait tahminler şöyle olacaktır: 1967: % 5.8, 1968: % 8, 1969: % 8.8, 1970: % 9.4.

(6) Bkz. dipnot 1, bu yıllarda gerçekleşmiş enflasyonun doğru tahmin edildiği varsayımı altında, fiyat değişmesinin .3397 kadarı değil tamamı hesaba katılmıştır.

Teori bu şekliyle dahi önceki yıllar için çok aşırı değerler verirken, 1970 yılını açıklayamamaktadır.

İşçiler beklenen enflasyonu hesaba kattıkları tezinden hareketle teorinin İngiltere dışında istatistiki denemesi yapılsada teori başarısızlığa uğrar. Bu ana kadar yapılan ampirik deneyler İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerinde) teoriyi desteklemekten yoksun sonuçlar vermiştir. Buna karşılık Kanada da yapılan yeni bir çalışmanın bulguları ise teoriyi destekler nitelikte görünmüştür (7). İstatistiki araştırmalardaki ana problem beklenen enflasyon ile ilgili rakamların elde edilmesidir. Kullanılan bütün metodlar geçmiş fiyat veya ücret değişmelerinin istatistiki ortalamasının alınmasından başka bir şey olmayıp halkın savaş, grev, ve yayın organlarından diğer bir çok ekonomik sosyal ve psikolojik olaylardan etkilenmediğini varsayıyor.

Teriye karşı ileri sürülen diğer bir tenkid de teorinin makul olup olmayışıdır: işsizlik uzun bir süre tabii oranının üzerinde tutulursa fiyatlar artan bir hızla düşecektir. 1930 ların tecrübesi bu hususta kötümser olmaya yetecektir.

Phillip eğrisine alternatif olarak yukarıda açıklanan uzun dönem dikey eğriye göre devlet işsizliği tabii oranın altında tutmağa gayret etmemelidir. Buradaki güçlük gerek geçmiş pilitikaların değerlendirilmesinde gerekse gelecekteki politikaların tayininde tabii oran aşırı enflasyona izin vermeyen oran olarak tanımlanır. Hangi oranın bu mucizevi tabii oran olduğu bilinmedikçe gelecekte ekonomik politikaya yol göstermekte çok az yararı olacaktır. Yakın geçmişi açıklamak için de tabii orandaki kaymaların nedenlerine bakmak gerekir-1967 den önce % 1-% 2.5 işsizlik oranı patlayan bir enflasyona götürmemişken 1967 den sonra % 3 işsizlik oranı enflasyonu bastıramadı.

Aynı tenkid kayan kısa dönem Phillips eğrisi gibi aynı etkileri ve emek piyasasının nasıl çalıştığı hususunda apaçık görüşleri olan bir çok teoriye yapılabilir (8). Örneğin, Phelps tarafından

(7) Örneğin R.M. Solow, **Price Expectations and the Behavior of the Price Level** (Manchester University Press, 1969) and S.J. Tturnovsky, «The Expectations Hypothesis and the Aggregate Wage Equation: Some Emprical Evidence for Canada, »**Economica**, vol. 39, 1972, s. 1—17.

(8) Bkz. E. Phelps (ed.) **Microeconomic Foundations of Employment and Inflation** (W.W. Norton &Co., 1970).

ileri sürülen teoriye göre işverenler kendilerinin ödedikleri ücret ile diğer işverenlerin ödedikleri ücret arasındaki farkı göz önüne alırlar. Her bir firmanın ücret teklifi emek piyasasındaki sıkılık derecesine ve diğer işverenlerin ödemeleri beklenen ücrete bağlıdır. İşverenler bu aradaki farkı korumak için ücretleri diğer iş yerlerindeki umulan ortalama ücret artışı kadar arttırmırlar. Bu Friedman modelinde fiyat bekleyişlerine benzer bir etkiye sahip olan beklenen ortalama ücret kavramına götürür.

Bununla beraber, bu teorilerde enflasyonist süreç içerisinde sendikaların rolü yeterince yansıtılmamaktadır. Analizlerde ücretlerin piyasada kişisel düzeyde tesbit edildiği şekliyle mesele ele alınmakta ve toplu sözleşmenin olduğu durumlar bahsolunmamaktadır. Ücretteki herhangi bir değişme, ücret teklifleri ve işçi ile işverenin karşılıklı taleplerindeki değişmelerden doğar. Bu teoriden bazıları sendika ve toplu sözleşmenin ücret tesbitinde hiçbir role sahip olmadıkları izlenimini vermektedir. Bu sendika toplu sözleşmelerinin etkilerini vurgulayan yayın organlarında ve siyasi konuşmalarda sendikalara verilen önemle tezatır. Kaldı ki, maliyet (-itici) enflasyon görüşü yeniden son yıllarda önem kazanma eğilimi göstermektedir (9). Yakın zamandaki tecrübeler sendikalara atfetme gayretleri bazı güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlüklerden ilki sendikalar isteklerini artırmış olmalarına rağmen ücretlerin işverenlerin talep ve kendi görüşleriyle tayini söz konusudur. Sendikaların istekleri üzerinde durmak, işverenlerin bu istekleri niçin kabul ettiklerini açıklamaz. Arasıra, konuşmalarda endüstrinin artan sermaye yoğunluğu grevlerin firmalara daha pahalıya malolduğu söylenmektedir. Bu iddia şüphesiz yetersizdir. Bu durumun beş on yıl önce değilde aniden 1969 da doğru çıkması için hiç bir neden yoktur. Bununla beraber, o zamanki parasal kısıtlama politikası çabaları bu sonuçla ilgili olabilir-para sıkıntısı çeken firmaların grev ile bağlanmış olmaları sendikaları ilgili açıklamaya katmanın getirdiği diğer bir güçlük de şudur: işgücünün yalnız bir kısmı sendikalaşmıştır. Sendikalaşmamış kesimin sendikalaşmış kesimdeki ücret ve aylıklardaki artışı geriden takip ettiğine dair hiç bir delil yoktur. Sendikalaşmış kesimdeki ücret artışlarının sendikalaşmamış kesime nasıl aktarıldığının (yararlanması) açık-

(9) F.W. Paish, *Rise and Fall of Incomes Policy*, Hobart Paper No. 47 birinci ile ikinci baskısını karşılaştırmız.

lanması yapılmadıkça son zamanlardaki enflasyondan sendikaları sorumlu tutmak anlamsız olacaktır.

Bunların yanısıra son zamanlardaki tecrübeleri konu alan bir çok tez vardır. Bazıları reel gelirdeki artışlara bekleyişler yaklaşımını uygulamaktadır. Buna göre halk reel gelirinde sürekli veya istikrarlı artışlar bekler. Ücret artışları bu bekleyişleri yansıtır. Mali gecikme (fiscal drag) bu bekleyişin etkilerini artırır. Çünkü müterakki vergileme dolayısıyla enflasyonda vergi sonrası reel harcanabilir gelir de artış sağlayabilmek için ücretler de daha fazla artış gereklidir (10).

Prof. Johnson ve diğerleri tezlerinde bu günkü enflasyonun uluslararası bağılılığını ve niteliğini vurgulamışlardır. Fakat unutulmamalıdır ki ekonominin bütün sektörleri dış ticarete yer almazlar ve ihracat yapan sektörlerden ekonominin diğer sektörlerine enflasyonist baskının nasıl yayıldığına açıklanmasına gerek vardır. Genel talep fazlası yokluğunda bir çok yıl ücret artışları emek piyasasındaki sıkışıklığa (arz yetersizliğine) bağlı idi. Şimdi ise böyle bir durum yok.

Şu anda Phillips eğrisi çalışmaz haldedir. Nedenini kesin bilene dek eğrinin artık kaybolduğu veya geçici bir komayamı girdiği söylenemez.

(10) Bkz. Paish a.g.e.